

**JUDECĂTORIA
CHIȘINĂU**
(sediul Centru)

Republica Moldova, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 162.
Email: jcc@justice.md; Tel.: /+373 22/ 27-27-40
www.instante.justice.md

28 aprilie 2026

Dosar nr.2-23149/2025

Curtea Constituțională
Mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu, nr. 28
MD2004

Judecătoria Chișinău (sediul Centru) expediază în adresa Dvs. materialele cauzei civile nr.2-23465/2025 pentru examinarea sesizării privind excepția de neconstituționalitate înaintată am oficiu, ridicată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Pascal Iuliana în interesele lui împotriva lui [redacted] intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Rîșcani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor și compensarea cheltuielilor de judecată.

Anexă- Material nr. 2-23149/2025 pe 25 file

Dan Sîrbu
Vicepreședinte interimar
al Judecătoriei Chișinău (sediul Centru)

Executor *Laura Rotari*

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

a sintagmei «constituie cel puțin 50%» din art. 108 alin. (1) din Codul familiei, în coroborare cu sintagma «cu respectarea prevederilor art.108» din art. 76 alin. (2) din Codul familiei (determinarea pensiei de întreținere a copilului minor)»

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹

A.3. Instanța de judecată

1. Judecătoria Chișinău, sediul Centru

2. Judecătorul Marina Rusu

4. Adresa instanței de judecată - mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.162

5. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată - 022-54-21-89, jcc@justice.md

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

Reclamanta este _____, iar pârâtul este _____. Părțile sunt căsătorite, iar din căsătorie a rezultat copilul minor _____, născut _____.

Reclamanta s-a adresat la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, (dosarul civil nr. 2-23149/25), cu cererea de chemare în judecată către pârâtul _____ cu solicitare de desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere a copilului minor, intervenientul accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului, sec. Rîșcani, în interesul copilului.

Prin cererea de chemare în judecată depusă la instanță la data de 06 noiembrie 2025, reclamanta solicită: desfacerea căsătoriei; stabilirea domiciliului copilului minor cu mama; încasarea de la pârât, în beneficiul copilului minor, a pensiei de întreținere în sumă bănească fixă de 3500 lei lunar, până la atingerea vârstei de 18 ani.

Prin urmare, în cadrul examinării capătului de cerere privind stabilirea/încasarea pensiei de întreținere în sumă bănească fixă, instanța urmează să aplice normele Codului familiei referitoare la pensia de întreținere stabilită în sumă fixă și la cuantumul minim obligatoriu al acesteia, inclusiv în contextul modificărilor operate prin Legea nr. 89 din 30.04.2025 (în vigoare din 20.06.2025), care prevăd că art. 76 alin. (2) se aplică „cu respectarea prevederilor art. 108”, iar art. 108 stabilește un prag minim imperativ („constituie cel puțin 50% din valoarea mediei anuale a minimumului de existență calculată pentru categoria de populație corespunzătoare”).

În același timp, reclamanta invocă, în susținerea poziției sale, principiile din art. 4 din Legea nr. 370 din 30.11.2023 privind drepturile copilului, inclusiv principiul asigurării continuității în îngrijirea, creșterea și educația copilului. Din perspectiva situației de fapt și a obiectului capătului de cerere privind stabilirea domiciliului copilului cu reclamanta, această continuitate presupune, în mod practic, un ansamblu continuu de acțiuni cotidiene realizate de părintele cu care copilul locuiește, precum: asigurarea alimentației zilnice potrivite vârstei și nevoilor copilului; menținerea ordinii și igienei în domiciliu; procurarea, întreținerea și pregătirea îmbrăcăminte și încălțăminte (spălare, uscare, aranjare/călcare, după caz); supravegherea stării de sănătate și organizarea îngrijirii medicale; monitorizarea situației școlare și comunicarea cu instituția de învățământ;

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

supravegherea zilnică, organizarea rutinei și a activităților educaționale și extracurriculare.

Prin urmare, în cauza de față, pe lângă determinarea cuantumului pensiei de întreținere, instanța se confruntă cu problema practică de a aprecia, în ansamblul circumstanțelor relevante pentru sarcina totală de întreținere a copilului, faptul că stabilirea domiciliului copilului cu unul dintre părinți implică, în mod inerent, o contribuție substanțială **non-monetară** (îngrijire, supraveghere și muncă domestică indispensabilă copilului), care asigură continuitatea creșterii și educației copilului în viața de zi cu zi.

În același timp, pentru capătul de cerere privind pensia stabilită într-o sumă bănească fixă, instanța urmează să aplice dispozițiile Codului familiei în redacția modificată prin Legea nr. 89 din 30.04.2025 (în vigoare din 20.06.2025), inclusiv regula de quantum minim obligatoriu prevăzută de art. 108 alin. (1) („constituie cel puțin 50%...”) și cerința din art. 76 alin. (2) („cu respectarea prevederilor art.108”). În acest context, instanța are de soluționat, în mod concret, cum se armonizează cadrul imperativ monetar al stabilirii pensiei fixe de întreținere cu realitatea obligațiilor cotidiene de continuitate a îngrijirii, creșterii și educației copilului, suportate de părintele cu care copilul locuiește, ca formă de contribuție non-monetară la întreținerea copilului.

C. Obiectul sesizării³

Obiect al sesizării constituie:

- sintagma „constituie cel puțin 50%” din articolul 108 alineatul (1) din Codul familiei al Republicii Moldova nr. 1316/2000 (în redacția Legii nr. 89 din 30.04.2025, în vigoare din 20.06.2025), precum și
- sintagma „cu respectarea prevederilor art.108” din articolul 76 alineatul (2) din Codul familiei al Republicii Moldova nr. 1316/2000 (în redacția Legii nr. 89 din 30.04.2025, în vigoare din 20.06.2025).

În partea în care aceste sintagme, în coroborare, instituie un cadru imperativ de determinare a pensiei de întreținere stabilite într-o sumă bănească fixă, fără ca legislația familiei să reglementeze în mod expres și în mod operațional (ca noțiune și criterii) forma non-monetară a întreținerii copilului (îngrijirea/continuitatea îngrijirii, creșterii și educației copilului) ca formă de contribuție la întreținere.

În conformitate cu art. 183 alin. (2) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată nu este ținută de textul de lege indicat de participanți, ci este obligată să aplice acel text de lege care corespunde situației de fapt, în măsura în care aceasta este confirmată de probele administrate. În cauza civilă nr. 2-23149/25, reclamanta solicită stabilirea domiciliului copilului minor cu mama și încasarea pensiei de întreținere într-o sumă bănească fixă. Prin urmare, instanța este obligată să aplice regimul juridic al pensiei fixe prevăzut de Codul familiei.

În acest context, prin modificarea art. 76 alin. (2), legiuitorul a impus expres că stabilirea pensiei în sumă fixă se face „cu respectarea prevederilor art.108”, iar prin art. 108 alin. (1) a stabilit un prag minim imperativ, potrivit căruia cuantumul pensiei fixe „constituie cel puțin 50%” din valoarea mediei anuale a minimumului de existență.

Totodată, în aceeași cauză, examinarea capătului privind domiciliul copilului presupune aprecierea situației în care, odată cu stabilirea domiciliului copilului cu unul dintre părinți, acel părinte își asumă în mod continuu un ansamblu de obligații cotidiene care asigură continuitatea îngrijirii, creșterii și educației copilului (hrană, igienă și ordine în domiciliu, îmbrăcăminte/încălțăminte curată și pregătită, supravegherea sănătății, monitorizarea situației școlare, organizarea rutinei zilnice etc.). Această contribuție are caracter obiectiv non-monetar și reprezintă, în realitate, o parte esențială a întreținerii copilului.

Problema concretă, în cauza pendinte, constă în faptul că legislația familiei nu prevede expres și nu definește operațional întreținerea copilului în formă non-

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

monetară ca element juridic al obligației de întreținere și nu stabilește criteriile obligatorii pentru recunoașterea și evaluarea acestei contribuții în distribuirea sarcinii totale dintre părinți. În absența unei asemenea reglementări, instanța este plasată într-o situație dificilă: pe de o parte, este obligată să aplice pragul minim imperativ „cel puțin 50%” pentru pensia stabilită într-o sumă bănească fixă (art. 108 alin. (1)), iar pe de altă parte, nu dispune de un cadru normativ explicit care să integreze, în mod previzibil și uniform, contribuția non-monetară inevitabilă a părintelui cu care copilul locuiește.

Astfel, sintagmele contestate nu operează izolat, ci funcționează într-un cadru normativ incomplet: ele impun un minim monetar obligatoriu și obligă instanța să îl respecte, fără ca legea să ofere concomitent instrumentul normativ necesar pentru a reflecta juridic contribuția non-monetară structurală a părintelui rezident. În aceste condiții, instanța nu poate soluționa capătul de cerere privind pensia de întreținere în sumă fixă fără să aplice sintagmele contestate, iar efectul lor în cauza pendinte este determinant pentru cuantumul pensiei și pentru modul în care se reflectă (sau nu se reflectă) contribuția reală a părinților la întreținerea copilului.

Pe această cale, sintagmele indicate constituie obiectul sesizării, deoarece sunt direct aplicabile soluționării cauzei și ridică problema constituționalității cadrului normativ rezultat din aplicarea lor coroborată în absența reglementării exprese a întreținerii non-monetare.

În acest context, Curtea Constituțională a reținut că omisiunea legislativă constituie obiect de examinare al Curții dacă prin aceasta este afectat un drept constituțional fundamental (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale, nr. 19 din 3 iulie 2018, par. 59).

În aceste condiții, instanța **solicită** Curții Constituționale verificarea constituționalității sintagmelor contestate, în măsura în care acestea instituie un prag minim monetar rigid și impun aplicarea lui fără repere legale minimale privind integrarea contribuției non-monetare în sarcina totală de întreținere, cu consecințe asupra art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (2), art. 23 alin. (2) și art. 48 alin. (2) din Constituție.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

În cazul de față consideram incidența următoarelor drepturi din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Articolul 16

Egalitatea

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște

drepturile și îndatoririle

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 48

Familia

(1) Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului.

(2) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

Prevederile relevante ale **Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului** din 20 noiembrie 1989, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993, sunt următoarele:

Articolul 18

1. Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine în primul rând părinților sau, după caz, reprezentanților săi legali. Aceștia trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului.

2. Pentru garantarea și promovarea drepturilor enunțate în prezenta Convenție, statele părți vor acorda ajutor corespunzător părinților și reprezentanților legali ai copilului în exercitarea răspunderii care le revine de a crește copilul și vor asigura crearea instituțiilor, lăcașelor și serviciilor însărcinate să vegheze la bunăstarea copiilor.

3. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura copiii, ai căror părinți muncesc, dreptul de a beneficia de serviciile și instituțiile de îngrijire a copiilor pentru care ei îndeplinesc condițiile cerute.

Articolul 27

1. Statele părți recunosc dreptul oricărui copil la un nivel de viață suficient pentru dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.

2. Părinților și oricăror altor persoane care au în grijă un copil le revine în primul rând responsabilitatea de a asigura, în limita posibilităților și a mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare dezvoltării copilului.

3. Statele părți, ținând seama de condițiile naționale și în limita mijloacelor lor, vor adopta măsuri corespunzătoare pentru a ajuta părinții și alte persoane care au în grijă un copil să valorifice acest drept și vor oferi, în caz de nevoie, o asistență materială și programe de sprijin, în special în ceea ce privește alimentația, îmbrăcămintea și locuința.

4. Statele părți vor lua toate măsurile adecvate pentru a asigura recuperarea pensiei alimentare a copilului de la părinții săi sau de la alte persoane care au răspundere financiară față de el, indiferent dacă se află pe teritoriul lor sau în străinătate. În special în cazul în care persoana care are răspundere financiară față de un copil trăiește într-un alt stat decât cel al copilului, statele părți vor favoriza

aderarea la acorduri internaționale sau încheierea de asemenea acorduri, precum și adoptarea oricăror alte angajamente corespunzătoare.

În jurisprudența sa constantă, Curtea Constituțională a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental. Calitatea unei legi nu constituie o problemă de constituționalitate atât timp cât nu este afectat un drept fundamental (DCC nr. 68 din 15 iunie 2020, § 21, DCC nr. 38 din 7 aprilie 2020, § 20, DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, § 24).

Din analiza dispozițiilor constituționale menționate, rezultă că interesul superior al copilului nu este consacrat ca un drept autonom într-un articol distinct al Constituției Republicii Moldova. Totuși, acest principiu decurge, între altele, din obligația constituțională a părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor, prevăzută la art. 48 alin. (2) din Constituție.

În același timp, conform art. 27 alin. (1)–(3) din Convenția Internațională cu privire la drepturile copilului nr. 52 din 20 noiembrie 1989, statele recunosc dreptul copilului la un nivel de viață suficient pentru dezvoltarea sa, părinților le revine responsabilitatea primară de a asigura, în limitele posibilităților și ale mijloacelor lor financiare, condițiile de viață necesare dezvoltării copilului, iar statele adoptă măsuri corespunzătoare pentru a ajuta părinții și alte persoane care au în grijă un copil, inclusiv prin asistență materială și programe de sprijin.

Raportând aceste norme constituționale și convenționale la cauza pendinte, instanța reține că sintagmele contestate — „constituie cel puțin 50%” din art. 108 alin. (1) și „cu respectarea prevederilor art.108” din art. 76 alin. (2) din Codul familiei — sunt incidente într-un litigiu care privește direct întreținerea copilului minor într-o sumă bănească fixă. Prin efectul lor cumulat, aceste sintagme instituie un prag monetar minim imperativ și obligă instanța să îl respecte în cadrul individualizării pensiei fixe.

În același timp, cadrul normativ astfel configurat operează într-o arhitectură incompletă: Codul familiei nu reglementează expres și operațional forma non-monetară a întreținerii copilului (îngrijirea/continuitatea îngrijirii, creșterii și educației) ca element relevant și obligatoriu în distribuirea sarcinii totale între părinți. În aceste condiții, instanța este pusă în situația de a aplica un prag monetar minim obligatoriu, fără un standard legal explicit care să permită integrarea, în mod previzibil și uniform, a contribuției non-monetare inevitabile a părintelui cu care copilul locuiește, deși această contribuție este intrinsec legată de îndatorirea părintească prevăzută în art. 48 alin. (2) și de exigențele interesului superior al copilului în cadrul vieții de familie.

Prin urmare, sintagmele contestate trebuie raportate la art. 23 alin. (2) din Constituție (exigența clarității și accesibilității legii), la responsabilitățile părintești care rezultă din art. 48 alin. (2) din Constituție, precum și la art. 8 din CEDO și art. 27 din Convenția privind drepturile copilului, întrucât acestea conturează cadrul de referință pentru aprecierea modului în care norma internă reglementează întreținerea copilului și distribuirea sarcinii parentale, inclusiv sub aspectul riscului de neutralizare juridică a contribuției non-monetare în aplicarea pragului minim imperativ.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

În cauza de față, sesizarea urmărește verificarea constituționalității sintagmei „constituie cel puțin 50%” din art. 108 alin. (1) din Codul familiei nr. 1316/2000 și, în coroborare, a sintagmei „cu respectarea prevederilor art.108” din art. 76 alin. (2) din același cod, în măsura în care aceste sintagme operează ca un minim monetar imperativ în determinarea pensiei de întreținere stabilite într-o sumă bănească fixă, fără ca legislația familiei să reglementeze expres și operațional forma non-monetară a întreținerii copilului.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că o normă de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât persoana să își poată conforma conduita și să poată anticipa, în mod rezonabil, consecințele juridice ale acesteia (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 16 din 10 februarie 2020, §18). De asemenea, atunci când examinează calitatea legii, Curtea acordă importanță existenței unor reperi obiective care ajută destinatarul și interpretul legii să înțeleagă sensul exact al dispozițiilor contestate și modul lor de aplicare (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 3 din 16 ianuarie 2020, §28).

Totodată, Curtea a reținut că dreptul la respectarea vieții de familie include relația dintre părinte și copil, iar drepturile părintești au preponderent natura unei îndatoriri exercitate în interesul copilului (a se vedea Hotărârea Curții Constituționale nr. 19 din 6 iunie 2017, §39–40). În această cheie, norma contestată are o legătură directă cu îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor, prevăzută de art. 48 alin. (2) din Constituție, deoarece cuantumul pensiei de întreținere reprezintă instrumentul legal prin care se distribuie, în plan patrimonial, sarcina de întreținere între părinți.

În continuare, instanța urmează pașii recomandați de formular.

(1) Dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege.

Ingerința este prevăzută de lege și decurge din construcția normativă în vigoare după Legea nr. 89 din 30.04.2025 (în vigoare din 20.06.2025): art. 76 alin. (2) impune stabilirea pensiei de întreținere într-o sumă bănească fixă „cu respectarea prevederilor art.108”, iar art. 108 alin. (1) stabilește pragul minim imperativ, potrivit

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

căruia cuantumul pensiei fixe „constituie cel puțin 50%” din valoarea mediei anuale a minimumului de existență. Prin urmare, în cauza pendinte, instanța este obligată să aplice pragul minim atunci când soluționează capătul de cerere privind pensia de întreținere în sumă fixă.

(2) Dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție.

Instanța admite că pragul monetar minim urmărește, în principiu, un scop legitim: garantarea unui nivel minim de asigurare materială a copilului și prevenirea stabilirii unei pensii fixe insuficiente pentru necesitățile de bază ale copilului, în logica responsabilităților parentale ce derivă din art. 48 alin. (2) din Constituție.

(3) Dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit.

În abstract, există o legătură rațională: un minim monetar poate contribui la asigurarea unui nivel minim de suport material și la uniformizarea practicii privind pensiile fixe. Totuși, în cauza pendinte, instanța constată că mecanismul legal nu funcționează într-un cadru normativ complet și coerent, deoarece Codul familiei nu definește și nu operaționalizează expres forma non-monetară a întreținerii copilului (îngrijire/continuitatea îngrijirii, creșterii și educației) și nu stabilește criteriile obligatorii și explicite pentru recunoașterea și evaluarea acesteia în distribuirea sarcinii totale de întreținere între părinți.

În lipsa acestei componente, pragul minim riscă să fie aplicat ca reper predominant monetar, fără integrarea normativă a contribuției non-monetare inevitabile a părintelui rezident. În consecință, mecanismul poate distorsiona funcția de echilibrare a sarcinii totale în situațiile tipice în care domiciliul copilului este stabilit cu unul dintre părinți, iar continuitatea îngrijirii este asigurată preponderent de acesta.

Mai mult, într-un asemenea cadru, apare riscul ca părintele cu care copilul locuiește să fie constrâns să dedice zilnic timp semnificativ îngrijirii copilului în intervale în care ar fi putut munci suplimentar sau s-ar fi putut reface după programul de muncă. Această realitate afectează capacitatea sa de a obține venituri suficiente și stabile. Astfel, pragul minim monetar poate să nu atingă efectiv obiectivul declarat al garantării minimumului de existență al copilului, întrucât construcția normativă existentă nu creează premise reale pentru realizarea sustenabilă a acestui minim, printr-o distribuție clară și previzibilă a sarcinii totale (monetare și non-monetare).

(4) Dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru drepturile fundamentale în discuție.

Instanța consideră că scopul legitim (asigurarea unui minim material al copilului) ar putea fi atins prin măsuri legislative la fel de eficiente, dar mai puțin

intruzive în raport cu garanțiile constituționale incidente (art. 16 alin. (2), art. 48 alin. (2), art. 1 alin. (3), art. 23 alin. (2)). Cu titlu de exemplu: menținerea pragului minim monetar, concomitent cu completarea Codului familiei cu o reglementare expresă și operațională a contribuției non-monetare (îngrijire/continuitate) ca formă de contribuție la întreținere, însoțită de criterii obligatorii de luare în considerare la determinarea sarcinii totale; ori consacrarea unei reguli explicite potrivit căreia părintele cu care copilul locuiește contribuie, de regulă, prin îngrijire și creștere, iar mecanismul monetar se calibrează în mod previzibil în raport cu această contribuție.

În acest sens, pot fi invocate următoarele bune practici unor jurisdicții europene care recunosc valoarea economică a îngrijirii din dreptul comparat:

Germania: Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) în versiunea publicată la 2 ianuarie 2002 (cu modificările ulterioare). Potrivit § 1606 alin. (3) teza a 2-a, legiuitorul german stipulează expres că părintele care îngrijește un copil minor își îndeplinește obligația de întreținere, de regulă, prin îngrijire și educație (Pflege und Erziehung), stabilind o echivalență normativă între întreținerea în natură și cea monetară.

Austria: Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB), adoptat la 1 iunie 1811 (reformat în anul 2017 succesiv în materia familiei). În conformitate cu § 231 alin. (2), se precizează că părintele care administrează gospodăria în care îngrijește copilul își aduce prin aceasta contribuția la întreținere, prevenind riscul ca efortul non-monetar să fie omis din calculul sarcinii totale.

Elveția: Zivilgesetzbuch (ZGB) din 10 decembrie 1907 (cu modificările intrate în vigoare la 1 ianuarie 2017 privind întreținerea copilului). Articolul 285 alin. (2) stabilește că contribuția de întreținere servește și la garantarea îngrijirii copilului (Betreuungsunterhalt), integrând astfel dimensiunea îngrijirii direct în structura obligației legale.

Italia: Codice Civile, aprobat prin Regio Decreto nr. 262 din 16 martie 1942 (cu reformele majore din Legea nr. 54 din 8 februarie 2006). Potrivit Art. 337, instanța este obligată să ia în considerare „valența economică a sarcinilor de îngrijire și asistență asumate de fiecare părinte”.

O astfel de tehnică legislativă ar asigura atingerea scopului (protecția materială a copilului) fără a ignora realitatea economică a efortului depus de părintele rezident, oferind repere clare pentru calibrarea pragului monetar în raport cu această contribuție indispensabilă.

(5) Proporționalitatea ingerinței este pusă sub semnul întrebării prin faptul că, deși legea stabilește un prag monetar minim rigid («constituie cel puțin 50%») și obligă respectarea lui la individualizare («cu respectarea prevederilor art. 108»), cadrul normativ nu conține **un set minim de repere legale** privind contribuția non-

monetară a părintelui rezident (îngrijirea/continuitatea îngrijirii) și integrarea ei în sarcina totală de întreținere.

Această lacună normativă afectează funcționarea coerentă a mecanismului impus de sintagmele contestate.

Dacă legea impune un minim monetar obligatoriu fără a oferi criterii legale pentru evaluarea muncii de îngrijire în distribuirea sarcinii totale, rezultatul devine disproporționat. Părintele rezident ajunge să suporte o parte covârșitoare a întreținerii: prin cheltuielile directe ale gospodăriei, concomitent cu efortul personal zilnic, fără o recunoaștere normativă explicită a valorii acestei contribuții. Această construcție generează un dezavantaj structural ce activează analiza prin prisma art. 16 alin. (2) din Constituție (discriminare indirectă). Având în vedere realitatea socială în care femeile sunt, în marea majoritate a cazurilor, părinții rezidenți, pragul monetar rigid aplicat în absența recunoașterii muncii de îngrijire are un impact disparat asupra acestora.

Această contribuție non-monetară include, în mod practic, organizarea și asigurarea alimentației zilnice adaptate vârstei și nevoilor copilului (procurare, pregătire, program, supraveghere), menținerea unui mediu de locuit igienic și sigur (curățenie, aerisire, igienizarea spațiilor utilizate de copil, schimbarea și întreținerea lenjeriei), îngrijirea personală a copilului și a rutinei zilnice (igienă, program de somn, monitorizarea stării generale), precum și asigurarea îmbrăcăminte și încălțăminte adecvate (achiziție, întreținere, spălare, uscarea, aranjare/călcare, după caz). De asemenea, contribuția non-monetară include supravegherea și gestionarea sănătății copilului (programări medicale, consultații, tratamente, monitorizarea simptomelor, îngrijire în caz de boală) și asigurarea continuității educaționale (monitorizarea frecvenței și a situației academice, comunicarea cu școala, sprijin pentru teme/proiecte, organizarea orarului, deplasări către/ de la școală și activități).

În plus, această contribuție non-monetară presupune o componentă permanentă de supraveghere și siguranță (prevenirea riscurilor, stabilirea regulilor, controlul mediului), precum și suport emoțional și psihologic constant (stabilitate, rutină, reglare emoțională, gestionarea dificultăților specifice vârstei), toate acestea reprezentând un consum real de timp, energie și resurse personale.

În mod inevitabil, acest volum de muncă non-monetară afectează capacitatea părintelui rezident de a obține venit: reduce disponibilitatea pentru muncă suplimentară, limitează flexibilitatea programului de muncă, îngreunează accesul la locuri de muncă mai bine plătite care presupun ore extinse, deplasări sau disponibilitate sporită și, în perioadele în care copilul este bolnav ori apar urgențe, poate determina absențe sau întreruperi de activitate. În același timp, cumulul dintre programul de muncă remunerată și „al doilea program” de îngrijire continuă, se răsfrânge asupra sănătății fizice și mentale a părintelui rezident (oboseală cronică,

diminuarea capacității de recuperare, stres constant, risc de epuizare), diminuând eficiența în muncă și, implicit, stabilitatea veniturilor.

Mai mult, atunci când părintele rezident nu poate acoperi singur această sarcină non-monetară, apare necesitatea de a contracta ajutor extern (bonă/after-school, îngrijire ocazională, suport pentru transport, servicii gospodărești legate de copil). Aceste servicii au un cost financiar considerabil și, în practică, pot deveni indispensabile pentru menținerea activității profesionale a părintelui rezident. Totuși, această cheltuială necesară pentru substituirea îngrijirii (ca timp) nu este reflectată în mod coerent în pragul minim monetar impus de art. 108 alin. (1) și nici nu este integrată normativ prin criterii obligatorii, ceea ce înseamnă că mecanismul de „cel puțin 50%” poate opera fără a ține cont de costurile reale ale continuității îngrijirii și de efectul lor asupra capacității părintelui rezident de a asigura un nivel de trai minim pentru copil.

În aceste condiții, rigiditatea pragului monetar, neînsoțită de o reglementare expresă și operațională a contribuției non-monetare și a costurilor de substituție ale acesteia, poate conduce la un rezultat disproporționat: părintele rezident suportă, pe termen lung, atât cheltuielile gospodăriei copilului, cât și munca non-monetară zilnică, iar atunci când această muncă trebuie substituită pentru ca părintele să poată munci și obține venit, costul substituției nu este tratat ca un element normativ obligatoriu în arhitectura obligației de întreținere.

Totodată, omisiunea de a operaționaliza contribuția non-monetară afectează standardele de calitate a legii (art. 1 alin. 3 și art. 23 alin. 2). Lipsa unor repere obiective de evaluare a îngrijirii forțează instanțele spre un automatism monetar ce ignoră echilibrul obligației parentale prevăzut de art. 48 alin. (2) din Constituție. Destinatarii normei nu pot anticipa modul în care efortul lor personal se reflectă juridic în calculul pensiei, fapt ce poate conduce la soluții neuniforme și arbitrare. De exemplu încasarea a pensiei de întreținere a copilului în forma bănească fixă care este egală de 50% din valoarea mediei anuale a minimumului de existență.

În concluzie, deși ingerința urmărește un scop legitim, absența unor măsuri legislative complementare care să reglementeze expres forma non-monetară a întreținerii viciază caracterul proporțional al mecanismului. Această omisiune justifică pretinsa încălcare a garanțiilor constituționale invocate și necesitatea controlului de constituționalitate asupra sintagmelor contestate.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Subsemnata, Marina Rusu, declar pe propria răspundere că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

Cu respect, Marina Rusu, judecătoare Judecătoriei Chișinău, sediul Centru

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHEIERE

15 aprilie 2026

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Centru)
Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecător
Grefier

Marina Rusu
Laura Rotari
Tatiana Mitioglo

Cu participarea:
Reprezentantului pârâtului – avocatul Constantin Cojocari

În lipsa:
Reclamantei –
Reprezentantului reclamantei – avocatul Pascal Iuliana
Pârâtului – 1

examinând în ședință de judecată publică, din oficiu chestiunea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Pascal Iuliana în interesele lui [redacted] împotriva lui [redacted], intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Rîșcani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor și compensarea cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă :

La data de 06 noiembrie 2025, avocatul Pascal Iuliana în interesele lui I a depus în Judecătoria Chișinău (sediul Centru) cerere de chemare în judecată formulată împotriva lui [redacted] intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Rîșcani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor și compensarea cheltuielilor de judecată.

Cererea de chemare în judecată a fost înregistrată în Cancelaria Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) la 06 noiembrie 2025, fiind repartizată pentru examinare în mod automat judecătorului la 07 noiembrie 2025.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 12 noiembrie 2025, judecătorul Marina Rusu, a primit spre examinare în procedură contencioasă cererea de chemare judecată înaintată de avocatul Pascal Iuliana în interesele lui [redacted] împotriva lui [redacted], intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Rîșcani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor și compensarea cheltuielilor de judecată.

La data de 05 martie 2026, judecătorul constatând existența incertitudinii privind constituționalitatea prevederilor art. 108 alin. (1) și art. 76 alin. (2) din Codul familiei, din oficiu a pus în discuție ridicarea excepției de neconstituționalitate prevederilor menționate cu sesizarea Curții Constituționale.

În motivarea necesității ridicării excepției de neconstituționalitate a invocat că în cauza pendinte, pentru soluționarea pretenției privind pensia de întreținere în sumă bănească fixă, instanța urmează să aplice:

– art. 76 alin. (2) din Codul familiei, în partea în care acesta impune stabilirea pensiei de întreținere în sumă fixă „cu respectarea prevederilor art.108”; și

– art. 108 alin. (1) din Codul familiei, în partea în care stabilește un prag minim imperativ, potrivit căruia cuantumul pensiei fixe „constituie cel puțin 50%” din valoarea mediei anuale a minimumului de existență.

Instanța reține că aplicarea cumulativă a acestor sintagme are efecte juridice directe asupra marjei de apreciere a instanței în determinarea cuantumului pensiei de întreținere stabilite într-o sumă fixă, deoarece pragul minim monetar este imperativ, iar obligația de a „respecta” art. 108 este expresă.

În același timp, Codul familiei nu definește și nu reglementează expres și operațional forma non-monetară a întreținerii copilului (îngrijire/continuitatea îngrijirii, creșterii și educației), deși, în cauzele în care domiciliul copilului se stabilește cu unul dintre părinți, această contribuție non-monetară există în mod inevitabil și are caracter continuu până la majoratul copilului.

În absența unei reglementări exprese și a unor criterii obligatorii de integrare a contribuției non-monetare în distribuirea sarcinii totale de întreținere, instanța constată că aplicarea rigidă a pragului minim monetar poate conduce la un mecanism incomplet și la riscul unui efect disproporționat asupra părintelui rezident, inclusiv prin diminuarea capacității acestuia de a presta muncă remunerată, în condițiile în care asumă, concomitent, obligații zilnice de îngrijire care pot impune costuri de substituție (bonă/after-school/ajutor gospodăresc) neintegrate în mod coerent în arhitectura minimumului monetar impus.

În acest context, instanța consideră necesară sesizarea Curții Constituționale pentru verificarea constituționalității sintagmelor:

– „constituie cel puțin 50%” din art. 108 alin. (1) Codul familiei;

– „cu respectarea prevederilor art.108” din art. 76 alin. (2) Codul familiei.

În ședința de judecată reprezentantul reclamantei avocatul Pascal Iulia a susținut necesitatea sesizării Curții Constituționale, indicând că este oportun ca curtea să intervină pentru a analiza și a confirma legalitatea și constituționalitatea normelor invocate.

În ședința de judecată reprezentantul pârâtului avocatul Constantin Cojocari a lăsat la discreția instanței soluționarea acestei chestiuni.

Soluționând din oficiu necesitatea ridicării excepției de neconstituționalitate și audiind participanții la proces, instanța de judecată reține următoarele considerente.

Conform art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova și art. 4 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994, Curtea Constituțională: exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În conformitate cu prevederile art. 12¹ alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

Curtea Constituțională în punctele 77, 79, 80, 82 și 87 din Hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016 a constatat, că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către: 1) instanța de judecată din oficiu, care, respectând principiul supremației Constituției, nu este în drept să aplice o altă normă în privința căreia există incertitudini de constituționalitate; 2) părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei. Controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un

proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă, de asemenea, posibilitatea Curții Constituționale, în calitate de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

Conform art. 12¹ alin. (2)-(3) Codul de procedură civilă, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate. Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.

În acest sens instanța de judecată reține că, obiectul acțiunii civile deduse judecării îl constituie desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere a copilului minor, iar pentru capătul de cerere privind pensia stabilită într-o sumă bănească fixă, instanța urmează să aplice dispozițiile Codului familiei în redacția modificată prin Legea nr. 89 din 30.04.2025 (în vigoare din 20.06.2025), inclusiv regula de quantum minim obligatoriu prevăzută de art. 108 alin. (1) („constituie cel puțin 50%...”) și cerința din art. 76 alin. (2) („cu respectarea prevederilor art.108”).

În acest context, instanța are de soluționat, în mod concret, cum se armonizează cadrul imperativ monetar al stabilirii pensiei fixe de întreținere cu realitatea obligațiilor cotidiene de continuitate a îngrijirii, creșterii și educației copilului, suportate de părintele cu care copilul locuiește, ca formă de contribuție non-monetară la întreținerea copilului

Instanța de judecată constată că în speță sunt întrunite toate condițiile necesare stabilite de Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, având în vedere că obiectul excepției constituie verificarea constituționalității sintagmei ”constituie cel puțin 50%” din art. 108 alin. (1) din Codul familiei și a sintagmei ”cu respectarea prevederilor art.108” din art. 76 alin. (2) din Codul familiei, care urmează a fi aplicate în cadrul examinării cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Pascal Iuliana în interesele lui împotriva lui _____, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Rîșcani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor și compensarea cheltuielilor de judecată.

Analizând jurisprudența instanței de contencios constituțional accesibilă pe site-ul Curții Constituționale, instanța de judecată a constatat că, anterior, Curtea nu a verificat constituționalitate sintagmei ”constituie cel puțin 50%” din art. 108 alin. (1) din Codul familiei și a sintagmei ”cu respectarea prevederilor art.108” din art. 76 alin. (2) din Codul familiei.

În aceste condiții, și stabilind că în speță sunt întrunite cumulativ cele 4 condiții stabilite prin art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă, pentru sesizarea Curții Constituționale, judecătorul conchide asupra soluției de a dispune ridicarea excepției de neconstituționalitate sintagmei ”constituie cel puțin 50%” din art. 108 alin. (1) din Codul familiei și a sintagmei ”cu respectarea prevederilor art.108” din art. 76 alin. (2) din Codul familiei.

În conformitate cu prevederile art. 12¹ alin. (3) din Codul de procedură civilă, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la

pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

În conformitate cu prevederile art. 12¹, art. 269-270 din Codul de procedură civilă, instanța de judecată,-

d i s p u n e :

Se ridică din oficiu excepția de neconstituționalitate a sintagmei "constituie cel puțin 50%" din art. 108 alin. (1) din Codul familiei și a sintagmei "cu respectarea prevederilor art.108" din art. 76 alin. (2) din Codul familiei.

Se remite Curții Constituționale sesizarea judecătorului privind excepția de neconstituționalitate a sintagmei "constituie cel puțin 50%" din art. 108 alin. (1) din Codul familiei și a sintagmei "cu respectarea prevederilor art.108" din art. 76 alin. (2) din Codul familiei, ridicată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de avocatul Pascal Iuliana în interesele lui _____ împotriva lui _____, intervenient accesoriu Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Rîșcani cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor, încasarea pensiei pentru întreținerea copilului minor și compensarea cheltuielilor de judecată.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Judecătorul
Judecătoriei Chișinău (sediul Centru)

Marina Rusu